

200 ÉV LEGNAGYOBB MAGYARJAI

Írta: VASVÁRY ÖDÖN
(Befejező közlemény)

II.

Hasonló című előző cikkemben jelentettem, hogy meg fogom okolni, miért soroltam az általam legnagyobbnak tartott 25 amerikai magyar közé a cikk végén közölt névsorban említett magyarokat. A névsorban a következők szerepelnek:

1.) KOVÁTS MIHÁLY

(—1779), a washingtoni forradalom ezredese, az első magyar, aki életét adta az amerikai szabadságért és függetlenségért. Az ősi Magyarország, amit Ausztria akkor is gyarmatként zsákmányolt ki,

Vasváry Ödön

Kovátsban találkozott az ujonnan születő amerikai köztársasággal. Ő adta az első magyar vért, amely Amerikáért hullott.

2.) HARASZTHY ÁGOSTON (1812—1869), az örökké alkotni akaró, tervező uttörők mintaképe, feddhetetlen jellem, aki a szőlőművelés bevezetésével Kaliforniát mérhetetlenül gazdag állammá tette.

3.) REMÉNYI EDE (1828—1898), hegedűművész, aki mint 1848-as fiatal honvéd, kész volt meghalni hazájáért. Törhetetlen magyar, örök bohém, aki egy szál hegedűjével teremtette meg a budapesti, legelső Petőfi-szobrot.

4.) ASBÓTH SÁNDOR (1811—1868), volt honvédtiszt, Kossuth bizalmasa, az amerikai polgárháború tábornoka, majd követe Dél-Amerikában. Pár év múlva az a golyó ölte meg, amit a fejébe kapott a háboruban, s amit nem tudtak eltávolítani.

5.) **JOACHIM JÓZSEF** (1831—1907), hegedűművész, világjáró művész, korának kétségkívül legnagyobb hegedűse, aki nem felejtette el szülőhazáját. Sokszor koncertezett Magyarországon is.

6.) **PULITZER JÓZSEF** (1847—1911), volt polgárháborús katona, a New York-i „The World” napilap kiadó-szerkesztője. Lapja eredményesen harcolt a hivatalos visszaélések ellen. Millióit jórésben kulturális célokra hagyta.

7.) **GOLDBERGER JÓZSEF dr.** (1874—1929), orvos, a „pellagra” nevű gyilkos betegség legyőzője, amely főképp a rosszul táplálkozó, szegény embereket pusztította. Csodálatos történetét mindenkinek ismerni kellene.

8.) **KOHÁNYI TIHAMÉR** (1863—1913), a „Szabadság” alapítója és szerkesztője. Széles látókörű, tisztakezü ember, aki lapjával igen nagy szolgálatokat tett a nagymérvű bevándorlás első küzdelmes éveiben. A clevelandi Kossuth és a budapesti Washington szobormozgalom elindítója.

9.) **KALASSAY SÁNDOR dr.** (1869—1950), uttörő lelkész, a Református Egyesület és a ligonieri (Pa.) Bethlen Otthon egyik alapítója és hosszú évekig vezetője. Sok száz magyar árvát és öreget segített.

10.) **PIVÁNY JENŐ** (1873—1946), az amerikai magyarság történetének egyik legelső kutatója, Kováts Mihály ezredes felfedezője. Óriási értékű és pótolhatatlan történelmi gyűjteménye elpusztult Budapest ostroma alatt.

11.) **HORVÁTH FERENCNÉ** Zalaváry Barbara Ilona (1871—1942). Az amerikai magyar felnőttoktatás megalapítója, önzetlen, fáradhatatlan munkása a helyesen értelmezett amerikanizálásnak.

12.) **KENDE GÉZA** (1879—1933), újságíró,

közéleti munkás. Két kötetes nagy munkájában elsőnek írta meg az amerikai magyarság összefoglaló történetét.

13.) **JÁSZI OSZKÁR** (1875—1957), szociológus, tanár, államférfi, számos nagyfontosságú történelmi munka szerzője.

14.) **BARTÓK BÉLA** (1881—1945), zeneszerző, a régi magyar népzene legsikeresebb kutatója. A modern zene egyik legnagyobb mesterének tartják.

15.) **MOLNÁR FERENC** (1878—1952), regény és színműíró. Az angolszász világ legismertebb magyar írója.

16.) **ZUKOR ADOLF** (1873—1976), mozgóképi nagyiparos. Magyarországi szülőfalujának szegényeit példátlan bőkezűséggel segítette.

17.) **Gróf SZÉCHENYI LÁSZLÓNÉ** Vanderbilt Gladys (1887—1965), magyar nagyasszonnyá lett amerikai nő, a háború okozta magyar nyomoruság bőkezű, önzetlen segítője.

18.) **REMÉNYI JÓZSEF** (1892—1965), író, kritikus, költő, egyetemi tanár, az amerikai magyar irodalom legnagyobb alakja.

19.) **SZÁNTÓ LAJÓS** (1888—1952), üzletember, aki ugyyszólván teljes vagyonát a magyar menekültek segítésére áldozta.

20.) **FELEKY KÁROLY** (1868—1930), színházi karmester, a külföldre került magyar kulturértékek legnagyobb gyűjtője, bibliográfus. Gyűjteménye széthullott.

21.) **KÁRMÁN THEODORE** (1881—1963), fizikus, repülési szakteknitély. Korának legnagyobb száz embere közé sorolják.

22.) **SCHICK BÉLA dr.** (1877—1967), orvos, a „Schick-test” feltalálója, amely megszüntette a diftéria nevű gyermekgyilkos betegséget.

23.) **SZENT-GYÖRGYI ALBERT dr.** (1893—), Nobel-díjas orvos, aki az emberiség fennmaradását az emberek lelki megjavulásától teszi függővé.

24.) **TELLER EDWARD** (1908—), atomtudós, aki csak félelemmel tud gondolni az emberiség jövőjére.

25.) KOESTLER ARTHUR (1905—), közíró,
esszéista, akit Kármán Theodore-ral együtt kora
legnagyobb száz embere közé sorolnak.

***

Amint előbb jeleztem, minden ilyen névsor az
összeállító magánvéleményét fejezi ki. A rendelkezé-
semre álló sokszáz név között nagyon sok van,
amelyik teljes joggal az első 25 közé volna iktatható.
Ez örvendetes tény, ami azt a régi meggyőződésemet
igazolja, hogy nincs még egy kis nemzet a világon,
amely az emberiség egyetemes kulturájához annyi
nagy emberrel járult volna, mint a magyar. Ha
lesznek hasonló összehasonlítások a jövőben, azok
természetesen különbözni fognak a fenti névsortól. De
ha az összeállítás nem lesz célzatos, különleges
célokat szolgáló, mindegyiknek meglesz a maga külön
értéke.
